

महाराष्ट्र विधानपरिषद
दिवसाच्या कामकाजाचा क्रम
सोमवार, दिनांक १८ डिसेंबर, २०२३
(दुपारी १२.०० वाजता)

एक : प्रश्नोत्तरे

दोन : महाराष्ट्र विधानपरिषद आश्वासन समितीचा अहवाल क्रमांक २०७ सादर करणे.

तीन : म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचनांची निवेदने —

(बुधवार, दिनांक १३ डिसेंबर, २०२३, गुरुवार, दिनांक १४ डिसेंबर, २०२३ व शुक्रवार, दिनांक १५ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या प्रलंबित म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचनेचे निवेदन) —
[अनुक्रमांक (१)] —

(१) श्री.सुनिल शिंदे, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक २ वर गृहनिर्माण मंत्री निवेदन करतील :-
"गिरणी कामगारांना घरे मिळण्यासाठी पात्रतेच्या जाचक अटी शिथिल करण्याबाबत."

(शुक्रवार, दिनांक १५ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या प्रलंबित म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचनेचे निवेदन) — [अनुक्रमांक (२) व (३)] —

(२) श्री.आमश्या पाडवी, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक ७ वर सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री निवेदन करतील :-
"नंदूरबार जिल्ह्यातील आरोग्य विभागातील विविध समस्यांबाबत."

(३) श्री.सुनिल शिंदे, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक ५ वर गृहनिर्माण मंत्री निवेदन करतील :-
"सातरस्ता, मुंबई येथील नळवाला चाळ इमारतीचे प्रवेशद्वार साने गुरुजी मार्ग या मुख्य रस्त्यावर उभारण्याबाबत."

- (४) श्री.अभिजीत वंजारी, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक १० वर सामाजिक न्याय मंत्री निवेदन करतील :-

"सारथी, बार्टी, टार्टी व अण्णासाहेब पाटील मागासवर्गीय आर्थिक विकास महामंडळाच्या धर्तीवर महाज्योतीमार्फत चालविल्या जाणाऱ्या सर्व योजनांना तथा ओबीसी प्रवर्गातील राज्यातील विद्यार्थ्यांची संख्या लक्षात घेता अधिकाधिक विद्यार्थ्यांना संबंधित योजनांचा लाभ मिळण्याकरिता आवश्यक निधी उपलब्ध करून देणेबाबत."

- (५) श्री.अंबादास दानवे, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक १३ वर महसूल मंत्री निवेदन करतील :-

"भिवंडी-कल्याण-शिळफाटा रस्त्याच्या रुंदीकरणातील बाधित शेतकऱ्यांना त्यांच्या जमिनीचा मोबदला मिळण्याबाबत."

- (६) श्री.किशोर दराडे, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक १४ वर पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री निवेदन करतील :-

"कार्यकारी अभियंता महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळ, प्रादेशिक विभाग, नाशिक यांच्यावरील अतिरिक्त कार्यभाराबाबत."

- (७) श्री.अरुण लाड, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक १२ वर मृद व जलसंधारण मंत्री निवेदन करतील :-

"मु.पो.खेराडे-विटा (ता.कडेगाव, जि.सांगली) येथील गट क्रमांक ४४४ मधील बंधाऱ्याच्या बांधकामास विलंब होत असल्याबाबत."

- (८) श्री.जयंत पाटील, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक ९ वर सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्री निवेदन करतील :-

"श्रीवर्धन (जि. रायगड) तालुक्यातील गालसुरे आडी महाड खाडीवरील पुलाची पुर्नबांधणी करणेबाबत."

चार : लक्षवेधी सूचना — (म.वि.प. नियम १०१ अन्वये) —

(गुरुवार, दिनांक १४ डिसेंबर, २०२३ व शुक्रवार, दिनांक १५ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेली प्रलंबित लक्षवेधी सूचना) — [अनुक्रमांक (१)] —

(१) श्री.एकनाथराव खडसे, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **मुख्यमंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील तृतीयपंथी समुदायाला संधीची समानता मिळण्यासाठी तृतीयपंथी हक्क अधिकार संघर्ष समितीच्या वतीने शासकीय नोकरी व शिक्षणात १ टक्के समांतर आरक्षण देऊन तृतीयपंथी समुदायाला सामावून घ्यावे, शासनाचे कल्याणकारी योजना, घरकुल तसेच इतर आवास योजनांमध्ये कागदपत्रांच्या जाचक अटी शिथिल करून तृतीयपंथी व्यक्तीस लाभ देण्यात यावा अशा विविध मागण्यांसंदर्भात दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ व दिनांक २७ जून, २०२३ रोजी आज्ञाद मैदान मुंबई येथे मोर्चा काढणे, मा.मुख्यमंत्री व मान्यवरांनी भेटी दरम्यान मागणी संदर्भात आश्वासन देणे, परंतु अद्यापपावेतो आश्वासनाची पूर्तता न करणे, जळगाव जिल्हाधिकारी कार्यालयासमोर तृतीयपंथी हक्क अधिकार संघर्ष समिती महाराष्ट्र राज्य यांचेकडून दिनांक ३० ऑक्टोबर, २०२३ ते दिनांक ०२ नोव्हेंबर, २०२३ रोजी वा त्या दरम्यान पुन्हा आमरण अन्नत्याग उपोषण करणे, मात्र सदर विषय गांभीर्याने न घेता ठोस निर्णय न होणे, महाराष्ट्र शासनाच्या उदासीन धोरणामुळे तृतीयपंथी समुदायामध्ये शासनाप्रती निर्माण झालेली तीव्र नाराजी, तृतीयपंथी हक्क व संरक्षण विधेयक, २०१९ व नालसा निकाल २०१४ अन्वये तृतीयपंथी समुदायाला संधीची समानता मिळण्यासाठी शासकीय नोकरी, शिक्षणामध्ये समांतर आरक्षण लागू करणे, प्रवर्ग निहाय भरती प्रक्रियेमध्ये १ टक्के समांतर आरक्षण लागू करून तृतीयपंथी समुदायाला सामावून घेऊन लाभ देण्यासाठी ठोस निर्णय घेण्याची आवश्यकता, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(शुक्रवार, दिनांक १५ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या प्रलंबित लक्षवेधी सूचना) – [अनुक्रमांक (२) ते (५)] –

(२) श्री.चंद्रशेखर बावनकुळे, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"श्री शनिशिंगणापूर जिल्हा अहमदनगर या राज्यस्तरीय तीर्थ व पर्यटन क्षेत्राकरीता सध्या असलेल्या विश्वस्त मंडळाद्वारे मोठ्या प्रमाणात भ्रष्टाचार व अनियमितता करण्यात आली असणे, देवस्थानातील कर्मचारी भरती मध्ये कुठलीही जाहिरात न देता बोगस कर्मचारी भरती करण्यात आली असणे, कर्मचाऱ्यांकरिता बायोमेट्रिक हजेरी पध्दत व दैनंदिन कार्याचे रजिस्टर न ठेवता अनेक कर्मचाऱ्यांना घर बसल्या वेतन देण्यांत येत असणे, दर्शनाकरिता बोगसरित्या पावत्या छपाई करून कोट्यवधीचा भ्रष्टाचार झालेला असणे, अनेक कर्मचारी खाजगी कंपन्यांमध्ये नियमितरित्या कार्यरत असतानाही त्यांना संस्थानमध्ये कार्यरत दाखवून त्यांची नियमित नियुक्ती करण्यात आली असणे, श्री शनेश्वर देवस्थान मध्ये विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, २०१८ हा कायदा लागू करण्यात यावा असा ठराव दोन्ही सभागृहात मंजूर करण्यांत येऊनही त्याची अंमलबजावणी करण्यात आली नसणे, श्री शनिशिंगणापूर देवस्थानला प्राप्त होणारी कोट्यवधीची देणगी परस्पर खाजगी संस्थेकडे वळती करण्यात आली असणे, राज्य शासन व धर्मदाय आयुक्त यांच्या कोणत्याही आदेशाला न जुमानता संस्थानाचा कारभार मनमानी पध्दतीने चालत असल्याने याची चौकशी करून विश्वस्त मंडळ बरखास्त करणे व प्रशासकाची नेमणूक करण्याबाबत अनेकदा तक्रारी करूनही दखल घेतली नसल्याने स्थानिक भाविकांनी आमरण उपोषण करण्याचा इशारा दिला असणे, शासनाने या गंभीर प्रकरणाची दखल घेऊन करावयाची आवश्यक कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(३) प्रा.राम शिंदे, सर्वश्री प्रविण दरेकर, श्रीमती उमा खापरे, श्री.रमेशदादा पाटील, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यात यवतमाळ जिल्ह्यातील नेर तालुक्यातील खरडगाव येथील कंत्राटी लाईनमन यांचा विद्युत पोलवर अपघाती मृत्यू झाला असल्याची बाब माहे ऑक्टोबर, २०२३ च्या दुसऱ्या आठवड्यात वा त्यासुमारास निदर्शनास

येणे, सदर प्रकरणाची सखोल चौकशी करून दोषींवर कारवाई करण्याची मागणी सर्वपक्षीय सामाजिक संघटना व सकल धनगर समाज बांधव तसेच नेर तालुक्यातील शिरजगाव, खरडगाव परिसरातील शेतकरी व ग्रामस्थांनी केली असणे, या मागणीची तात्काळ दखल घेऊन त्यांच्या कुटुंबियांना ५० लाख रुपयांचे आर्थिक सहाय्य करून त्यांच्या कुटुंबातील एका व्यक्तीला शासकीय नोकरीत सामावून घेण्याची मागणी त्यांच्या कुटुंबियांनी व परिसरातील शेतकरी व ग्रामस्थांनी केली असणे, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (४) **सर्वश्री किरण सरनाईक**, जयंत आसगावकर, किशोर दराडे, अभिजित वंजारी, सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, अशोक ऊर्फ भाई जगताप, राजेश राठोड, डॉ.वजाहत मिर्झा, डॉ.प्रज्ञा सातव, सर्वश्री धीरज लिंगाडे, सुधाकर अडबाले, **वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **शालेय शिक्षण मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"शासन निर्णय दिनांक १२ व १५ फेब्रुवारी, २०२१ व ६ फेब्रुवारी, २०२३ च्या शासन निर्णयानुसार महाराष्ट्रातील बहुतांश अनुदानास पात्र प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांना अनुदान मिळत असणे, त्यादरम्यान केवळ शाळेचे मूल्यांकन उशिरा झाल्यामुळे बहुतांश शाळा अनुदानापासून वंचित राहिलेल्या असणे, त्यांच्या सोबतच्या शाळा पात्र ठरल्यामुळे व या शाळा किरकोळ त्रुट्यांमुळे मागे राहून अनुदानापासून वंचित राहिल्याने या कर्मचाऱ्यांमध्ये नकारात्मकतेची भावना निर्माण होणे, या शाळांनी त्यांची शिक्षण आयुक्त तथा शिक्षण संचालक स्तरावरील सर्व त्रुटी पुर्ततेची कार्यवाही केलेली असणे, मागील दहा ते पंधरा वर्षांपासून विनावेतन काम करत असल्यामुळे यांना वेतन अनुदानाची नितांत आवश्यकता असणे, त्यामुळे हे प्रलंबित प्रस्ताव तात्काळ निकाली काढून या सर्व प्रलंबित राहिलेल्या विनाअनुदानित शाळांना अनुदानास पात्र घोषित करून या सर्व शाळांना अनुदान देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

- (५) **सर्वश्री अरुण लाड**, धीरज लिंगाडे, अभिजित वंजारी, राजेश राठोड, डॉ.प्रज्ञा सातव, श्री.जयंत आसगावकर, डॉ.वजाहत मिर्झा, सर्वश्री सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, सुधाकर अडबाले, **वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक

महत्वाच्या बाबीकडे **इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"महात्मा ज्योतिबा फुले संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेच्या वतीने दिनांक २५ व २६ ऑक्टोबर, २०२३ मध्ये एमपीएससीच्या प्रशिक्षण प्रवेशासाठी परीक्षा घेण्यात येणे, या परिक्षेसाठी ३९ हजार पेक्षा जास्त उमेदवार पात्र ठरलेले असणे, त्यापैकी १९ हजार १७३ विद्यार्थ्यांनी परीक्षा दिलेली असणे, परिक्षेचा निकाल महाज्योतीच्या वेबसाईटवर जाहीर करण्यात येणे, ही परीक्षा २०० गुणांची असताना प्रत्यक्षात विद्यार्थ्यांना २०० पेक्षा जास्त गुण मिळणे, या निकालामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये संभ्रम निर्माण होणे, हा निकाल जाहीर करण्याचे काम एका खाजगी एजन्सीला देण्यात आले असल्यामुळे या निकालात गोंधळ झाल्याचे स्पष्ट होणे, त्यामुळे जबाबदार एजन्सीवर कारवाई करण्याबाबत मागणी होत असतानाही शासनाकडून कारवाई करण्यास होत असलेला विलंब, यासंदर्भात चौकशी करून विद्यार्थ्यांना न्याय देण्याची होत असलेली मागणी, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही आणि शासनाची प्रतिक्रिया."

(६) **श्री.जयंत पाटील, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **मुख्यमंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"राज्यासह देशात घरोघरी देवांच्या मूर्तीचे पूजन केले जात असून विधीवत त्याचे विसर्जन जलाशयात केले असणे, सार्वजनिक स्तरावर होणारे सणांचे साजरीकरण हे जन समुदायात नवचैतन्य देणारे असणे, रायगड जिल्ह्यातील पेण, हमरापूर हे गणेश मूर्तीचे माहेरघर समजले जात असणे, महाराष्ट्रात कोकण, विदर्भ, पश्चिम महाराष्ट्रासह देश विदेशात या मूर्तींची निर्यात मोठ्या प्रमाणात केली जात असणे, मा.उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार प्लास्टर ऑफ पॅरीसच्या मूर्तींमध्ये प्रदूषणकारक घटक कमी करण्याकरीता मुख्य सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करून प्राथमिक अहवाल सादर करण्याचे निर्देश देण्यात येणे, राज्य शासनाकडून जाणीवपूर्वक उत्सवाच्या अगोदर पी.ओ.पी. मूर्तीकारांनी तयार केलेल्या मूर्ती विक्रीवर बंदी घालण्यात येणे, यामुळे मूर्तीकारांना मोठ्या प्रमाणात आर्थिक नुकसानीला सामोरे जावे लागणे, यामुळे पी.ओ.पी. मूर्तीकारांमध्ये मूर्ती बनविण्याबाबत संभ्रम निर्माण होणे, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (७) **श्री.आमश्या पाडवी, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **उप मुख्यमंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"नंदुरबार जिल्हा हा महाराष्ट्रातील पहिला "अंमलीपदार्थ मुक्त जिल्हा" असल्याची घोषणा विशेष पोलीस निरीक्षक यांनी केल्यानंतर स्थानिक प्रशासनाने दिनांक १९ ऑगस्ट, २०२३ रोजी वा त्यासुमारास "अंमलीपदार्थ मुक्त जिल्हा" कार्यक्रम साजरा करणे, अंमलीपदार्थ मुक्त जिल्हा म्हणून नंदुरबार जिल्ह्याची घोषणा झाल्यानंतर आठवडाभरात म्हणजेच दिनांक २५ ऑगस्ट, २०२३ रोजी नंदुरबार जिल्ह्यातील नवापूर पोलीसांनी ९ लाख रुपयांची विनापरवाना वाहतूक होत असलेल्या देशी दारुचा मुद्देमाल जप्त करण्यात येणे, तसेच जिल्ह्यात मोठ्या प्रमाणात गांजाची शेती असल्याचेही निदर्शनास येणे, परिणामी काही पोलीस अधिकारी, राज्य उत्पादन शुल्क विभाग, परिवहन विभागातील अधिकारी हे अंमलीपदार्थ तस्करांना पाठीशी घालत असल्याचे उघडकीस येणे, शासनाने उक्त प्रकरणी वरिष्ठ अधिकाऱ्यांमार्फत चौकशी करून दोषी आढळून येणाऱ्या संबंधित अधिकाऱ्यांवर कठोर कारवाई करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही वा शासनाची प्रतिक्रिया."

- (८) **श्री.नरेंद्र दराडे, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **महसूल मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"मौजे खंबाळे (ता.इगतपुरी, जि.नाशिक) येथील गट क्र.४२८/१ येथे अनधिकृतपणे खडी क्रशर सुरु असणे, सदर खडी क्रशरच्या मालकाकडे शासनाची व पर्यावरण विभागाची कोणतीही परवानगी नसणे, तथापि सदर खडी क्रशर गेल्या ५ वर्षांपासून अनधिकृतरित्या सुरुच असणे, सदर खडी क्रशर आवाजामुळे व उडणाऱ्या धुळीमुळे शेजारीच असलेल्या आदिवासी वस्तीतील लोकांना त्याचा नाहक त्रास सहन करावा लागणे, यासंदर्भात स्थानिक नागरीकांनी जिल्हाधिकारी, नाशिक यांच्याकडे वारंवार तक्रारी करूनही सदर अनधिकृत खडी क्रशरवर अद्यापही कोणतीच कारवाई झालेली नसणे, त्यामुळे या अनधिकृत व्यवसायाला स्थानिक प्रशासन पाठीशी घालत असल्याचा जनमानसात निर्माण झालेला संशय, परिणामी नागरीकांत वाढता तीव्र असंतोष, शासनाने या प्रकरणी तातडीने चौकशी करून शासनाच्या आवश्यक त्या कोणत्याही परवानग्या न घेता अनधिकृतपणे सुरु असलेल्या खडी क्रशरच्या मालकावर व त्याला पाठिशी घालणाऱ्या संबंधित

अधिकाऱ्यांवर कठोर कारवाई करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने केलेली कार्यवाही वा शासनाची प्रतिक्रिया.”

- (९) **सर्वश्री प्रविण दरेकर**, निरंजन डावखरे, प्रसाद लाड, अंबादास दानवे, रमेश पाटील, सचिन अहिर, **वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"सोलापूर जिल्ह्यातील शासन मान्य सार्वजनिक ग्रंथालयांना अडीच कोटींचे ग्रंथ दिनांक १९ जुलै, २०२३ रोजी पुरविण्यात येणे, यामध्ये ग्रंथालय संचालक यांनी शासन निर्णय असताना सुध्दा स्वतः परिपत्रक काढून मनमानी करत अडीच कोटींची खरेदी केवळ ३ निविदा मागवून आपल्या मर्जीतल्या विक्रेत्याला पुरवठा आदेश देऊन मोठ्या प्रमाणात भ्रष्टाचार केलेला असणे, ग्रंथालय संचालक यांनी दिनांक १० फेब्रुवारी, २०२३ रोजी परिपत्रक काढून राज्यातील शासकीय ग्रंथालयांना नाविन्यपूर्ण योजनेतून कोणताही निधी घेता येणार नाही असे स्पष्ट नमूद केले असणे तसेच नियोजन शासन निर्णय दिनांक २७ ऑगस्ट, २०१४ मध्ये स्पष्ट नमूद असूनही परिपत्रक काढण्यात येणे, त्याचबरोबर दिनांक १० फेब्रुवारी, २०२३ रोजी दुसरे परिपत्रक काढून दिनांक १ एप्रिल, २०२३ पर्यंत वरील दिनांक १० फेब्रुवारी, २०२३ रोजीच्या परिपत्रक लागू होणार नाही असे त्यांनी नमूद केले असणे, दिनांक १ डिसेंबर, २०१६ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार तसेच ३ लाखांवरील खरेदी ई-टेंडरद्वारे करावी असे स्पष्ट नमूद असूनही संचालकांनी सोलापूर जिल्हा ग्रंथालय अधिकाऱ्यांना मौखिक सूचना देऊन ३ निविदा घेवून रुपये अडीच कोटींची खरेदी केलेली असणे, दिनांक १९ जानेवारी, २०१६ उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या शासन निर्णयामध्ये खरेदी समिती द्वारे खरेदी करावी असे स्पष्ट असूनही त्यांनी तसे केले नसणे, ग्रंथालय संचालक यांनी शासन निर्णयातील अटीची पूर्तता न करता केवळ आपल्या मनमानी कारभार व मोठ्या प्रमाणात केलेल्या भ्रष्टाचाराची सखोल चौकशी करण्याची आवश्यकता व ग्रंथालय संचालक यांना सक्तीच्या रजेवर पाठवून त्यांच्यावर शासनाने करावयाची कारवाई व प्रतिक्रिया "

- (१०) **श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप**, **वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **राज्य उत्पादन शुल्क मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"जि.धाराशिव येथे दिनांक २२ डिसेंबर, २०१८ रोजी महाराष्ट्र राज्य भरारी पथक यांनी नोंदवलेल्या गुन्ह्यात गोवा राज्यात निर्मित केलेले विदेशी

मद्याचे सुमारे २०४ बॉक्स जप्त करण्यात येणे, या गुन्ह्यामध्ये दोन आरोपींना अटक करण्यात येणे, आरोपींनी दिलेल्या माहितीनुसार सदरचा माल सोलापूर येथे राहणाऱ्या रहिवाशाने पुरविला असल्याचे सांगणे, या प्रकरणाची सखोल चौकशी करणे अपेक्षित असताना मात्र सदर प्रकरणाची तत्कालीन निरीक्षक, भरारी पथक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी सखोल चौकशी न करता हेतूपुरःसरपणे दुर्लक्ष केल्याचे स्पष्ट होणे, त्यामुळे त्यांना दिनांक ४ डिसेंबर, २०२० रोजी निलंबित करण्यात आलेले असताना सुमारे ९ ते १० महिन्यांच्या निलंबनाच्या नंतर पुणे जिल्ह्यात पुनर्स्थापित करण्यात आले असणे, वास्तविक, मुळात निलंबन कालावधी संपुष्टात झाल्यानंतर किंवा एखाद्या निलंबित कर्मचाऱ्याला पुनर्स्थापित करताना त्या कर्मचाऱ्याला शिक्षा म्हणून ज्या पदस्थापनेवरून निलंबित झाले आहे ते वगळता इतर ठिकाणी त्यांची पदस्थापना करण्यात यावी, अशी नियमात तरतूद असताना त्यांची सेवा महाराष्ट्र राज्य, भरारी पथक येथे पद उपलब्ध नसतानाही वर्ग करण्यात येणे, त्यामुळे या प्रकरणात मोठा गैरव्यवहार झाला असल्याचे निदर्शनास येणे, याबाबत आरोपींवर कारवाई करण्याची आवश्यकता व शासनाची प्रतिक्रिया."

(११) श्री. श्रीकांत भारतीय, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"कृत्रिम बुद्धिमत्ता अर्थात AI (Artificial Intelligence) ही मानवी जीवनाचा अविभाज्य भाग बनत असून भविष्यात जागतिक स्तरावर त्याची व्याप्ती अधिक प्रमाणात वाढण्याची शक्यता निर्माण होणे, AI च्या वेगवान प्रवाहात आपल्या राज्याला सामावून घेण्याकरिता Strong Social and Economic Structure तयार करण्याची आवश्यकता, AI चे तंत्रज्ञान आत्मसात करताना रोजगार निर्मितीपासून ते रोजगार सुरक्षितता तसेच शिक्षणाच्या गुणवत्तेपासून ते नैतिक व जबाबदार तंत्रज्ञान वापरणाऱ्यांपर्यंत सर्वच बाबींचा सखोल विचार करण्याची आवश्यकता, आपल्या राज्याला या क्षेत्रात सक्षम व अग्रेसर बनविण्याची एक सुवर्णसंधी निर्माण झालेली असणे, या संधीचा आपण फायदा न घेतल्यास AI च्या प्रभावाने भविष्यात प्रभावित होणाऱ्या रोजगाराच्या संधीपासून आपल्या राज्यातील युवक वंचित राहण्याची शक्यता तसेच AI च्या प्रभावाने भविष्यात निर्माण होणारे संभाव्य धोके व गरज लक्षात घेता शासनाने या प्रकरणी कौशल्य विकास विभागामार्फत या क्षेत्रातील

तज्ञ व तंत्रज्ञानाशी निगडीत बाह्य गुणवत्तेच्या (External Talent) सहभागाने AI शी निगडीत अभ्यासक्रमाची निर्मिती करून तो तातडीने अंमलात आणण्याची आवश्यकता, सद्यःस्थितीत व भविष्यात या क्षेत्रात गुंतवणूक करणाऱ्या कंपन्यांना राज्यात आकर्षित करण्यासाठी, प्रोत्साहित करण्यासाठी तातडीने उपाययोजना करण्याची आवश्यकता, एकंदरीत राज्याच्या आर्थिक, सामाजिक, शैक्षणिक, आरोग्य, उद्योग अशा विविध क्षेत्रांवर प्रभाव पाडणाऱ्या AI बाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही याबाबतची शासनाची नेमकी भूमिका."

पाच : म.वि.प. नियम १०१ — अ अन्वये विशेष उल्लेख — (असल्यास)

- मध्यंतर -

सहा : म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा —

(सोमवार, दिनांक ११ डिसेंबर, २०२३, मंगळवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२३, बुधवार, दिनांक १३ डिसेंबर, २०२३ व गुरुवार, दिनांक १४ डिसेंबर, २०२३ व शुक्रवार, दिनांक १५ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या प्रलंबित म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा) — [अनुक्रमांक (१) व (२)] — (चर्चा पुढे सुरु व मंत्र्यांचे उत्तर)

(१) सर्वश्री अंबादास दानवे, अभिजीत वंजारी, सचिन अहिर, शशिकांत शिंदे, अशोक ऊर्फ भाई जगताप, कपिल पाटील, अॅड.अनिल परब, सर्वश्री नरेंद्र दराडे, सतेज उर्फ बंटी पाटील, एकनाथराव खडसे, राजेश राठोड, सुधाकर अडबाले, धीरज लिंगाडे, विलास पोतनीस, जयंत पाटील, किरण सरनाईक, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.सुनिल शिंदे, डॉ.प्रज्ञा सातव, वि.प.स. यांची म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा —

"राज्यात माहे नोव्हेंबर महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यात पडलेल्या अवकाळी पाऊस व गारपिटीमुळे २२ जिल्ह्यातील सुमारे साडेचार लाख हेक्टरपेक्षा जास्त पिकांचे झालेले नुकसान, सद्यःस्थितीत पंचनामे काम संधगतीने सुरु असल्याने नुकसानीचा आकडा वाढण्याची शक्यता असणे,

अवकाळी पावसामुळे शेतकऱ्यांनी खरीप हंगामात काढून ठेवण्यात आलेल्या पिकांचेही नुकसान झाले असल्याने पंचनामा करताना उक्त नुकसानीचा समावेश करण्याची आवश्यकता असणे, अवकाळी पावसामुळे १० जणांचा मृत्यू झाला असून शेकडो पशुधनही शेतकऱ्यांनी गमावले असणे, पावसामुळे ऊसाची तोड थांबल्याने गळीत हंगामावरही विपरीत परिणाम होण्याची शक्यता असणे, मिर्चौंग चक्रीवादळामुळे राज्यातील पर्यावरणीय वातावरणात प्रचंड बदल झाला असून पाऊस व वातावरणातील बदलामुळे पुन्हा राज्यातील उरलेली पिके नुकसानीच्या उंबरठ्यावर आली असणे, अवकाळी पावसामुळे नुकसान न झालेल्या पिकांवर पांढरी बुरशी, करपा व अन्य बुरशीजन्य रोगाची तसेच कीड रोगाची लागण होण्याची शक्यता निर्माण झालेली असणे, अवकाळी पाऊस व मिर्चौंग चक्रीवादळामुळे राज्यातील संपूर्ण मच्छिमारी ७ ते १० दिवस बंद राहिल्यामुळे मच्छिमारांचे लाखो रुपयांचे नुकसान झालेले असणे, तथापि, शासनाने अद्याप या नुकसानीचे पंचनामे केले नसणे, राज्यात झालेली अतिवृष्टी, त्यानंतर पडलेल्या दुष्काळाची मदत अद्याप शेतकऱ्यांना मिळालेली नसणे, पीक विमा कंपन्यांच्या मुजोरपणामुळे शेतकरी पीक विम्यापासूनही वंचित राहिले असणे, एकाच वर्षात अतिवृष्टी, दुष्काळ व अवकाळीमुळे राज्यातील शेतकरी पूर्णतः उध्वस्त झाला असल्यामुळे पीक कर्ज फेडण्यासही असमर्थ असणे, राज्यसरकारने शेतकऱ्यांचा सात-बारा कोरा करण्याचा निर्णय घेण्याची आवश्यकता असणे, तसेच सोयाबीन, कापूस व संत्रा उत्पादन खर्च प्रचंड वाढले असून बाजारात मिळणारा भाव अत्यल्प असणे, त्यातच येलो मोझॅक, बॉडअळी व पेरणी केल्यानंतर पाऊस न पडल्याने सोयाबीन-कापसाचे झालेले प्रचंड नुकसान, त्यामुळे उत्पादनात झालेली प्रचंड घट, काढणी खर्चही परवडत नसल्याने अनेक शेतकऱ्यांनी उभ्या पिकात शेळ्या-मेंढ्या सोडल्या असणे, सोयाबीन, कापूस व संत्रा उत्पादक शेतकरी आत्महत्येच्या उंबरठ्यावर उभा असणे, तसेच पोखरा योजनेतून शेडनेट उभारण्यासाठी बँक व कृषी विभागाकडून शेतकऱ्यांना मदत दिली जात असणे, तथापि, वादळी वाऱ्यात सदरहू शेडनेट वाहून गेल्यावर नुकसान भरपाई मिळण्यासाठी कोणताही विमा नसणे, त्याचप्रकारे पशुधन नुकसानग्रस्तांना विमा नसणे, याबाबत शासनाकडून आश्वासनांचा पाऊस पाडणे, परंतु त्याबाबत कोणतीही ठोस कार्यवाही होत नसल्याचे दिसून येणे, त्यामुळे शेतकऱ्यांमध्ये निर्माण झालेली शासनाप्रती असंतोषाची भावना, याबाबत शासनाने तातडीने निधी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने शासन स्तरावर तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (२) **सर्वश्री प्रविण दरेकर**, रामराजे नाईक-निंबाळकर, डॉ.मनिषा कायंदे, प्रा.राम शिंदे, सर्वश्री विक्रम काळे, किशोर दराडे, सुरेश धस, सतिश चव्हाण, विजय उर्फ भाई गिरकर, अब्दुल्लाहखान दुर्गाणी, प्रसाद लाड, अनिकेत तटकरे, चंद्रशेखर बावनकुळे, अमोल मिटकरी, प्रविण पोटे-पाटील, निरंजन डावखरे, निलय नाईक, रामदास आंबटकर, रणजितसिंह मोहिते-पाटील, रमेशदादा पाटील, रामराव पाटील, रमेश कराड, प्रविण दटके, गोपिचंद पडळकर, वसंत खंडेलवाल, श्रीकांत भारतीय, उमा खापरे, ज्ञानेश्वर म्हात्रे, महादेव जानकर, **वि.प.स. यांची म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा —**

"राज्यात ज्या शेतकऱ्यांनी सन २०१९ नंतर शेतीचे नवीन खाते उघडले आहे त्या शेतकऱ्यांना पीएम किसान योजना व नमो शेतकरी महासन्मान निधी योजना या योजनांचा लाभ मिळत नसणे, राज्यात झालेल्या अवकाळी पावसामुळे रब्बी पेरण्यांची चिंता सतावत असताना काढणी झालेल्या खरीपांच्या पिकांना योग्य भाव मिळेल की नाही अशी चिंता शेतकऱ्यांना भेडसावत असणे, राज्यात कापूस, सोयाबीन, तूर, धान, कांदा, केळी, संत्रा या पिकांचे नासाडी झाली असणे, सोयाबीनचे दर हमी भावापेक्षा खाली गेल्याचे निदर्शनास येणे, कमी व अवकाळी पावसामुळे दाटलेली दुष्काळी छाया आणि किडारोगाच्या प्रकोपामुळे कापूस व सोयाबीनच्या उत्पादनात खुपच घट झाली असणे, केंद्र सरकारने कांद्याची किमान निर्यातमूल्य (एमईपी) थेट ८०० डॉलर प्रतिटन करण्याचा निर्णय घेतल्याने कांदा निर्यातीला खिळ बसल्याचे निदर्शनास येणे, राज्य शासनाने शेतकऱ्यांना २ ऐवजी ३ हेक्टरपर्यंत मदत केली असणे, एनडीआरएफ निकषाप्रमाणे केंद्र सरकारने ४० तालुके दुष्काळग्रस्त घोषित केले असून उर्वरित सर्व तालुक्यांची जबाबदारी राज्य शासनाने घेतली असणे, जे नुकसान झाले आहे त्यासह शेतकऱ्यांच्या यापुर्वीच्या देखील सर्व नुकसानीची भरपाई देण्यास सरकार कटीबद्ध असणे, पैनगंगा ते वैनगंगा जोडणी प्रकल्पास मान्यता देण्यात येणे, शासनाने केंद्राच्या निकषात न बसणाऱ्या १२०० मंडळांना दुष्काळसदृश जाहिर केले असणे, तसेच २० लाखांपेक्षा जास्त शेतकऱ्यांच्या खात्यात २५ टक्के अग्रीम राशी जमा केली असणे, शेतकऱ्यांना विविध प्रकारचे लाभ डीबीटीच्या माध्यमातून देण्यात येणे, राज्यात हळद उत्पादनात वाढ होत असल्याने हळद निर्यातीला प्रोत्साहन देण्याची आवश्यकता, आदर्श गाव योजनेत निवड झालेल्या गावांना दिल्या जाणाऱ्या निधीत हेक्टरी १० हजार रुपयांची वाढ झाली असणे, लोकसहभाग आणि जलसंधारणाच्या कामातून

राज्यात व देशात ओळख निर्माण करणाऱ्या आदर्श गाव राळेगणसिध्दी व हिवरे बाजार या गावांच्या धर्तीवर राज्यातील अन्य गावांचा विकास व्हावा याकरिता शासनाने आदर्श गाव योजना प्रकल्प व संकल्प समिती गठीत केली असणे, दुष्काळी भागातील गावे, गावकऱ्यांचा एकोपा व लोकसहभाग अधिक असलेल्या गावात जलसंधारण ग्रामविकासाची कामे करताना सप्तसुत्रीनुसार अंमलबजावणी करण्याचे शासनाचे धोरण असणे, रब्बी हंगामासंबंधी फळ पिक विमा योजनेत सहभागाबाबत कार्यवाही सुरु असणे, केळी पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना पिक विमा योजनेतून शेतकरी विमा संरक्षण देण्यात येणे, पिक विमा योजनेत सहभागी होऊ इच्छिणाऱ्या शेतकऱ्यांकडून सातबारा उताऱ्यावर २०२३-२४ संबंधी केळी पिकांची नोंद नसल्यास स्वयंघोषणापत्रावर केळी लागवड केली आहे अशी घोषणा केल्यास त्याला पिक विमा योजनेत सहभागी करून घ्यावे म्हणून शासनाकडून बँकांना निदेश दिले असणे, विदर्भातील कृषी क्षेत्राचा फायदा व्हावा याकरिता कृषी महाविद्यालयाच्या जागेवर शासनाकडून कृषी तज्ञ डॉ. पंजाबराव देशमुख यांच्या नावाने आंतरराष्ट्रीय कन्व्हेंशन सेंटर उभारण्याचा शासनाचा मानस असणे, राज्यातील शेतकरी केंद्रबिंदू मानून अवकाळी पावसामुळे नुकसानग्रस्त झालेल्या शेतकऱ्यांना दिलासा देण्याची व राज्य सुजलाम सुफलाम करण्याची शासनाची भूमिका, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

सात : शासकीय विधेयके —

विधानसभेने संमत केल्याप्रमाणे — विचार, खंडशः विचार व संमत करणे :-

(१) "सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५० — महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) विधेयक, २०२३"

विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री अंबादास दानवे, शशिकांत शिंदे, सतेज उर्फ बंटी पाटील, अॅड.अनिल परब, सर्वश्री अभिजीत वंजारी, अशोक उर्फ भाई जगताप, सचिन अहिर, एकनाथराव खडसे, वि.प.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५० — महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) विधेयक, २०२३" विधानसभेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ७५ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतित्वस्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

(२) "सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५२ — महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीनधारणेची कमाल मर्यादा) (सुधारणा) विधेयक, २०२३"

विधेयक संयुक्त समितीकडे पाठविण्याबाबत सर्वश्री अंबादास दानवे, एकनाथराव खडसे, सतेज उर्फ बंटी पाटील, अॅड.अनिल परब, सर्वश्री अभिजीत वंजारी, अशोक उर्फ भाई जगताप, सचिन अहिर, शशिकांत शिंदे, वि.प.स. यांचा प्रस्ताव :-

"सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५२ — महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीनधारणेची कमाल मर्यादा) (सुधारणा) विधेयक, २०२३" विधानसभेची सहमती घेऊन दोन्ही सभागृहांच्या ७५ सदस्यांच्या संयुक्त समितीकडे त्यावरील प्रतिवृत्त सहा महिन्यांच्या आत सादर करण्याचा अनुदेश देऊन विचारार्थ पाठविण्यात यावे."

आठ : (क) (मंगळवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२३, बुधवार, दिनांक १३ डिसेंबर, २०२३, गुरुवार, दिनांक १४ डिसेंबर, २०२३ व शुक्रवार, दिनांक १५ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव) —

श्री.प्रविण दरेकर, श्रीमती मनिषा कायंदे, सर्वश्री विक्रम काळे, सुरेश धस, प्रसाद लाड, विप्लव बाजोरिया, सतिश चव्हाण, रणजितसिंह मोहिते-पाटील, किशोर दराडे, अमोल मिटकरी, चंद्रशेखर बावनकुळे, किरण सरनाईक, अनिकेत तटकरे, निरंजन डावखरे, प्रा.राम शिंदे, सर्वश्री श्रीकांत भारतीय, रमेशदादा पाटील, रामदास आंबटकर, श्रीमती उमा खापरे, सर्वश्री प्रविण दटके, गोपिचंद पडळकर, वि.प.स. यांचा म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव — (मंत्र्यांचे उत्तर)

"राज्यात मागील तीन महिने मराठा समाजाला आरक्षण देण्याचा मुद्दा आंदोलने, मोर्चे, अन्न सत्याग्रह इत्यादी माध्यमातून ऐरणीवर आला असणे, काही समाजकंटकांकडून आरक्षण मिळण्याकरिता जाळपोळ, दंगल इत्यादी माध्यमांचा वापर झाल्याचे निदर्शनास येणे, त्यापैकी काही गट मराठा समाजाला ओबीसीत समावेश न करता स्वतंत्र आरक्षण देण्याची मागणी करित असणे, तर काही गट मराठा समाजाला कुणबी ओबीसीचे दाखले द्यावेत म्हणून आग्रही असणे, यासोबतच राज्यातील ओबीसी जनमोर्चा, धनगर, व्हीजेएनटी, एसबीसी,

बंजारा, मुस्लिम इत्यादी समाजही आरक्षणाच्या मागणीसाठी पुढे आल्याची बाब निदर्शनास येणे, कोळी व महादेव कोळी समाजाला अनुसूचित जमातीत आरक्षणाचा लाभ मिळण्याबाबत व तसे दाखले देण्याबाबत होत असलेली मागणी, महायुती शासनाच्या काळात मराठा समाजाला देण्यात आलेले आरक्षण परत मिळावे ही मराठा समाजाची अपेक्षा असणे, यासाठी क्युरेटिव्ह याचिकाही दाखल करण्यात आली असणे, न्यायमूर्ती भोसले समितीने सुचविलेल्या उपाययोजना हाती घेण्यात आल्या असणे, मराठा आरक्षण प्रश्नी सरकारला मार्गदर्शन करण्यासाठी उच्च न्यायालयाच्या तीन निवृत्त न्यायमूर्तींची समिती निवृत्त न्यायमूर्ती श्री. शिंदे यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्य शासनाने गठीत केली असणे, इतर मागास समाजाच्या आरक्षणाला धक्का न लावता मराठा समाजाला आरक्षण देण्याची शासनाची भूमिका असणे, केंद्र शासनाच्या विश्वकर्मा योजनेची सांगड घालत राज्यात त्याची प्रभावी अंमलबजावणी करून बारा बलुतेदारांना लाभ मिळवून देण्याचे शासनाचे धोरण असणे, राज्यातील बारा जातींचा ओबीसी म्हणून महाराष्ट्राच्या सूचीत समावेश आहे, त्याच धर्तीवर केंद्राच्या सूचीत समावेश करण्यासाठी तसा प्रस्ताव राज्य शासनाकडून केंद्राकडे पाठविण्यात आला असणे, मराठा समाजाचा इम्पेरिकल डेटा गोळा करण्याचे काम युध्द पातळीवर सुरु असणे, निजामकालीन कुणबी समाजाच्या नोंदी तपासण्याचे काम युध्दपातळीवर सुरु असणे, सारथी, बार्टी, मौलाना आझाद अल्पसंख्यांक आर्थिक विकास महामंडळ व महाज्योतीप्रमाणे इतर मागासवर्गांच्या ओबीसी महामंडळाला समान निधी देण्याचे आदेश अर्थ मंत्रालयाकडून काढण्यात येणे, बंजारा तांडे रस्त्यांना जोडण्यासाठी संत सेवालाल महाराज जोड रस्ते योजना, धनगर वस्त्या रस्त्यांना जोडण्यासाठी यशवंतराव होळकर जोड रस्ते योजना व इतर मागासवर्ग विमुक्त जाती 'अ' भटक्या जमाती 'ब', 'ड' व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना इंग्रजी माध्यमाच्या निवासी शाळांमध्ये शिक्षण देण्याची योजना राज्य शासनाकडून लागू करण्यात आली असणे, आरक्षण आंदोलनाकडे राजकीयदृष्ट्या न बघता सर्वच राजकीय पक्षांनी चर्चा विमर्षाच्या माध्यमातून आरक्षण प्रश्नी तोडगा काढण्याची आवश्यकता, अन्य आरक्षणाला हात न लावता मराठा समाजाला न्यायालयात टिकणारे आणि कायद्याच्या चौकटीतले आरक्षण देण्यासाठी शासन कटिबद्ध असणे, याबाबत करावयाची कार्यवाही व शासनाची भूमिका."

(ख) (गुरुवार, दिनांक १४ डिसेंबर, २०२३ व शुक्रवार, दिनांक १५ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव) —

सर्वश्री अंबादास दानवे, सतेज उर्फ बंटी पाटील, एकनाथराव खडसे, अॅड.अनिल परब, सर्वश्री शशिकांत शिंदे, अशोक ऊर्फ भाई जगताप, कपिल पाटील, नरेंद्र दराडे, अभिजीत वंजारी, सचिन अहिर, राजेश राठोड, सुधाकर अडबाले, धीरज लिंगाडे, विलास पोतनीस, जयंत पाटील, किरण सरनाईक, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.सुनिल शिंदे, डॉ.प्रज्ञा सातव, वि.प.स. यांचा म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव —

"राज्यातील शासकीय व वैद्यकीय रुग्णालयांत अपुऱ्या सुविधा, औषधांचा तुटवडा, रुग्णालयावर असलेला रुग्णांचा अतिरिक्त भार व अपुरे मनुष्यबळ यामुळे आरोग्य खात्याचा उडालेला बोजवारा, नांदेड, छत्रपती संभाजीनगर, नागपूर व कळवा (जि.ठाणे) येथील रुग्णालयात मोठ्याप्रमाणात रुग्णांचा झालेला मृत्यू, सर्व जिल्ह्यांमध्ये सुसज्ज अशी मल्टीस्पेशलिटी रुग्णालये उभारणे, ग्रामीण भागातील आरोग्य यंत्रणा मजबूत करण्याकरिता युद्धपातळीवर पाऊल टाकणे, आरोग्य खात्यावरील तरतूद दुप्पट करणे, प्रत्येक जिल्ह्यांमध्ये वैद्यकीय महाविद्यालय स्थापन करणे या निर्णयांची अंमलबजावणी झालेली नसणे, प्रत्यक्षात आरोग्य खात्याकडून यंत्रणा सुधारण्याकरिता वाढीव खर्चाची मागणी दरवर्षी अर्थसंकल्पापूर्वी वित्त विभागाकडे केली जाणे, परंतु निधीच्या तरतुदीत आरोग्य खात्याला दुय्यम वागणूक मिळत असणे, राज्यात विविध विभागाचे मंत्री तसेच अधिकाऱ्यांनी शासकीय कामांमध्ये हस्तक्षेप करून केलेली अनियमितता, तसेच शासकीय अधिकारी व कर्मचारी यांच्या बदलीमध्ये झालेला गैरव्यवहार, तसेच स्थानिक स्वराज्य संस्थामध्येही मोठ्याप्रमाणात गैरव्यवहार होवूनही संबंधित अधिकारी/कर्मचारी यांचेवर कारवाई केलेली नसणे, राज्यात २५ वर्षाखालील ४२ टक्के पदवीधर तरुण बेरोजगार असल्याचे अझीम प्रेमजी विद्यापिठाच्या अहवालातून निदर्शनास येणे, उक्त अहवालानुसार २५ वर्षापेक्षा कमी वयाच्या निराधार तरुणांमध्ये बेरोजगारीचे प्रमाण १३.५ टक्के असणे, सर्वाधिक बेरोजगार २५ ते २९ वयोगटातील असणे, शहरी व ग्रामीण महिलांमध्येही बेरोजगारीचे प्रमाण चिंताजनक असणे, त्यामुळे त्यांच्या उदरनिर्वाहाचा प्रश्न निर्माण होणे, राज्यात बी-बियाणे, कीटकनाशके, रासायनिक खते विक्रेत्यांमध्ये राज्य शासनाच्या प्रस्तावित विधेयकामुळे

विक्रेत्यांवर होणार असणे, त्यामुळे उक्त विधेयकास विक्रेत्यांचा विरोध असणे, महाराष्ट्र वीज वितरण महामंडळाकडून होत असलेला भ्रष्टाचार व अनागोंदी कारभार यामुळे ग्राहकांना होत असलेला त्रास, शेतकऱ्यांना अनियमित वीज पुरवठा होत असल्याने पिकांचे होत असलेले नुकसान, राज्यात ६५००० स्मार्ट मीटर बसविण्यासाठी विविध जिल्ह्यामध्ये जयपूर येथील कंपनीला २२२, २२, २२, २२२ इतक्या रकमेचे टेंडर देण्यात आलेले असणे, यामध्ये जुने मीटर हे नविन मीटर दाखवून केलेला भ्रष्टाचार, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

नऊ : अर्धा-तास चर्चा – म.वि.प. नियम १२ अन्वये (बैठकीच्या शेवटी) –

(१) **सर्वश्री विलास पोतनीस, सुनिल शिंदे, अॅड.अनिल परब, वि.प.स. पुढील** सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबींवर चर्चा उपस्थित करतील.

"संपूर्ण महाराष्ट्रात सुमारे १०,००० गिरीभ्रमण आणि गिर्यारोहण यांचे आयोजक आणि संस्था असणे, परंतु या आयोजक आणि संस्थांकडून सुरक्षिततेच्या दृष्टीने उपक्रम राबविले जात नसणे, त्यामुळे गिरीभ्रमण आणि गिर्यारोहण दरम्यान प्राणघातक अपघात होताना दिसणे, गेल्या तीन दशकांत गिरीभ्रमण, गिर्यारोहण आणि इतर साहसी उपक्रमांत सहभाग घेणा-यांची संख्या वाढलेली असणे, परंतु याकरिता योग्य अनुभव आणि साधनसामुग्री, कुशल संघटन आणि सुरक्षिततेसाठी उपाययोजना यांकडे या बहुतेक उपक्रमात गांभीर्याने लक्ष दिले जात नसणे, त्यामुळे अतिरंजित जाहिरातींना बळी पडून अननुभवी, उत्साही पर्यटक आकर्षित होणे, आयोजकांकडून मात्र "सुरक्षा" या विषयाकडे दुर्लक्ष केले जाणे आणि त्यामुळे अपघातांची संख्या वाढणे, त्याकरिता या उपक्रमात कठोर नियमन गरजेचे असणे, शासनाकडून काही प्रमाणात अशा उपक्रमावर बंदी घालण्याचा तात्कालिक उपाय करण्यात येणे, परंतु जीवितहानी रोखण्यासाठी मजबूत, कठोर आणि समंजस नियमन व्यवस्थेची गरज असणे, या गंभीर प्रश्नांकडे शासनाने गांभीर्याने लक्ष घालून गिरीभ्रमण आणि गिर्यारोहण आणि इतर साहसी उपक्रमांत सहभाग घेणा-या पर्यटकांच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने कठोर नियमन सुरक्षिततेसाठी अंमलात आणण्याकरिता शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२) **श्रीमती उमा खापरे**, सर्वश्री प्रविण दरेकर, रमेशदादा पाटील, **वि.प.स.** पुढील सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबींवर चर्चा उपस्थित करतील.

"राज्यात गंगा स्नानाचे महत्त्व प्राप्त असलेल्या आणि लाखोंची तहान भागविणारी इंद्रायणी नदी (ता.मावळ, जि.पुणे) तिच्या उगम स्थानातूनच जलप्रदुषित झालेली असणे, औद्योगिक आणि नागरी भागातील मैला आणि रसायन मिश्रित सांडपाण्यामुळे नदीच्या पावित्र्यासह लाखो जलचर आणि नागरिकांचे आरोग्य धोक्यात आले असणे, वारंगवाडी लगतच्या इंद्रायणी-आंद्रा नदी संगमापासून पुढे नदीकाठच्या गावाची संख्या वाढत असल्याने इंद्रायणी नदीचे स्वच्छ पाणी प्रदुषित होणे, राज्य प्रदूषण नियंत्रण मंडळासह स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या दुर्लक्षामुळे इंद्रायणी नदी प्रदुषित होणे, पुणे महानगरपालिका व पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका परिसरात व पीएमआरडीए क्षेत्रातील हॉटेलमधील टाकाऊ पदार्थांच्या ओल्या कचऱ्यापासून गॅस निर्मिती करणाऱ्या कंपनीचे विनाप्रक्रिया सांडपाणी थेट ओढ्यात सोडल्याने ते पाणी नदीला येऊन मिळत असल्यामुळे जलप्रदुषण होणे, इंद्रायणी नदीच्या काठावर ठिकठिकाणी बंधारे बांधून ग्रामपंचायतीने आपापल्या गावांच्या पाणी योजना केल्या असून, त्यात कामशेत पासून नाणे, नवीन, उकसान, नानोली, साई, पारवाडी, घोणशेत, कचरेवाडी, वाउंड, कान्हे, नायगाव, जांभूळ, साते, सांगवी, वारंगवाडी, कातवी, आंबी इत्यादी गावांचा समावेश असणे, इंद्रायणी नदी पुढे पिंपरी चिंचवड मार्गे देहू आळंदी या परिसरातून पुढे जात असताना औद्योगिक क्षेत्रातून येणारे रसायनमिश्रित पाणी आणि मोठ्या प्रमाणात घरगुती मैला मिश्रित सांडपाणी हे या नदीत मिसळत असल्याने या नदीला प्रदूषणमुक्त करण्याची मागणी पर्यावरणस्नेही बरोबरच सर्वसामान्य जनतेतूनही होत असणे, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

विधान भवन,
नागपूर,
दिनांक : १७ डिसेंबर, २०२३

जितेंद्र भोळे
सचिव (१) (कार्यभार),
महाराष्ट्र विधानपरिषद